

Stamcellen zijn bijzondere lichaamscellen die het vermogen hebben om zich te ontwikkelen tot verschillende type cellen. Bloedvormende stamcellen zijn belangrijk voor de vorming van bloedcellen, waaronder rode bloedcellen, witte bloedcellen en bloedplaatjes. Transplantatie van bloedvormende stamcellen (hierna: stamceltransplantatie) wordt onder andere toegepast bij de behandeling van verschillende typen kanker, zoals leukemie, lymfklierkanker en multipel myeloom, en bij aandoeningen van het immuunsysteem. Bij een allogene stamceltransplantatie krijgt een patiënt gezonde stamcellen van een levende donor. Dat kan een familielid zijn, maar in de meeste gevallen is het een onverwante, anonieme donor. Stamceldonoren zijn over het algemeen jong (<35 jaar). Het merendeel van de Nederlandse ontvangers krijgt stamcellen van een donor uit het buitenland.

Stamceldonor en -ontvanger kunnen behoefte hebben aan contact

In Nederland mag, volgens de huidige wetgeving, de identiteit van de stamceldonor niet bekend gemaakt worden aan de ontvanger, en andersom. Stamceldonoren en -ontvangers mogen na de donatie alleen contact met elkaar hebben via anonieme briefwisseling. Toch kunnen ontvangers en donoren van stamcellen na de transplantatie behoefte

hebben aan niet-geanonimiseerd contact met elkaar. Stichting Matchis, de Nederlandse stamceldonororganisatie, heeft bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) aangegeven dat zij stamceldonoren en -ontvangers graag de mogelijkheid wil bieden om na de donatie persoonsgegevens uit te wisselen, omdat zij dit verzoek regelmatig ontvangt. Op 7 augustus 2027 wordt de nieuwe EU-verordening over lichaamsmateriaal van toepassing, die ruimte biedt om uitwisseling van persoonsgegevens onder voorwaarden toe te staan. Niet-geanonimiseerd contact na stamceldonatie is in landen die voor de Nederlandse praktijk van belang zijn, zoals Duitsland en de Verenigde Staten, wel toegestaan. De minister van VWS heeft de Gezondheidsraad verzocht te adviseren over de wenselijkheid van het opheffen van het verbod op niet-geanonimiseerd contact tussen donor en ontvanger. De vraag heeft alleen betrekking op contact nadat de transplantatie heeft plaatsgevonden. Ook heeft de minister gevraagd wat het advies zou betekenen voor niet-geanonimiseerd contact na donatie van ander lichaamsmateriaal. Het advies is opgesteld door de vaste commissie Ethiek en recht.

Verbod dient om vrijwilligheid te garanderen en donoren en ontvangers te beschermen

Het huidige verbod op niet-geanonimiseerd contact na stamceldonatie is gebaseerd op verschillende ethische en juridische principes. Het verbod dient oorspronkelijk om de vrijwilligheid van de donor te garanderen.

Door persoonlijk contact met de ontvanger kan de donor druk voelen om opnieuw te doneren aan dezelfde ontvanger wanneer re-donatie medisch noodzakelijk is. Ook dient het verbod om de ontvanger te beschermen tegen druk of oneigenlijke beïnvloeding door de donor. Als persoonsgegevens worden uitgewisseld zou de donor de ontvanger om een tegenprestatie kunnen vragen. Verder worden donoren en ontvangers door het verbod beschermd tegen mogelijke negatieve emoties als gevolg van een persoonlijke ontmoeting. De ontmoeting zelf kan overweldigend of teleurstellend zijn, of leiden tot contact dat verdriet, spanning of spijt teweegbrengt. Ten slotte kan het verbod bedoeld zijn om het donorbestand op peil te houden.

Dilemma: Beschermen, maar ook persoonlijke vrijheid respecteren

Niet-geanonimiseerd contact tussen donor en ontvanger kan ook voordelen hebben. Als de ontvanger de donor persoonlijk kan bedanken voor zijn gift, kan dit bijdragen aan het welzijn van de ontvanger, en contact met de ontvanger kan leiden tot een groter gevoel van betekenisgeving bij de donor. Het verbod op niet-geanonimiseerd contact raakt daarmee aan de persoonlijke vrijheid van de donor en ontvanger om elkaars identiteit te

kennen. De commissie signaleert een ethisch-juridisch dilemma: de overheid heeft de plicht om donoren en ontvangers te beschermen tegen de risico's van niet-geanonimiseerd contact, maar dient daarbij hun persoonlijke vrijheden zo veel mogelijk te respecteren.

Absoluut verbod is effectief, maar een te ingrijpende maatregel

De commissie beoordeelt met een ethisch-juridisch afwegingskader in hoeverre een absoluut verbod op niet-geanonimiseerd contact na stamceldonatie nog steeds gerechtvaardigd is. Daarbij toetst zij doel, effectiviteit, proportionaliteit en subsidiariteit van het verbod, en in hoeverre er onbedoelde negatieve gevolgen zijn. De commissie oordeelt dat het verbod effectief is in het garanderen van de vrijwilligheid van donoren, en dat het beschermt tegen vrijwel elk mogelijk ander risico van niet-geanonimiseerd contact. Volgens de commissie zijn dat nastrevenswaardige doelen. Echter, een absoluut verbod is daarvoor niet de meest proportionele maatregel. Met een gekwalificeerd verbod kan namelijk hetzelfde worden bereikt, met behoud van zoveel mogelijk persoonlijke vrijheden. Daarom stelt de commissie dat het wenselijk is om niet-geanonimiseerd contact na stamceldonatie onder voorwaarden toe te staan.

Advies: Sta niet-geanonimiseerd contact na stamceldonatie onder voorwaarden toe

De commissie adviseert om niet-geanonimiseerd contact na stamceldonatie onder voorwaarden toe te staan. Deze zienswijze komt

neer op een nee, tenzij-beleid: in principe geldt een verbod op uitwisseling van persoonsgegevens bij stamceldonatie, maar in uitzonderingen zou dit na stamceldonatie toegestaan mogen worden. De uitzonderingen hebben betrekking op twee voorwaarden. De eerste voorwaarde is dat er een wachtperiode van 2 jaar wordt ingesteld voordat persoonsgegevens mogen worden uitgewisseld. Dit is bedoeld om de vrijwilligheid van de donor in het geval van re-donatie te borgen. De kans op re-donatie is het grootst in de eerste 2 jaar na donatie. De wachtperiode voorkomt ook dat de donor alleen opnieuw zou willen doneren als de ontvanger bereid is daar iets tegenover te stellen. Daarmee wordt het risico verkleind dat de donor druk uitoefent op de ontvanger voor een tegenprestatie.

Bovendien stelt een wachtperiode de ontvanger in staat om ruimte te nemen voor fysiek en mentaal herstel. De tweede voorwaarde is geïnformeerde toestemming van beide partijen voor uitwisseling van hun gegevens. Daarvoor is van belang dat zowel ontvanger als donor goed geïnformeerd worden over de mogelijke voor- en nadelen van niet-geanonimiseerd contact. De toestemming moet schriftelijk en onafhankelijk van elkaar verkregen zijn. Minderjarige ontvangers kunnen toestemming geven voor de uitwisseling van hun gegevens vanaf de leeftijd van 16 jaar.

Gevolgen van het advies voor donatie van ander lichaamsmateriaal

De commissie is nagegaan wat de eventuele gevolgen van haar advies kunnen zijn voor wetgeving rondom niet-geanonimiseerd contact na donatie van ander lichaamsmateriaal. De commissie ziet op dit moment

geen reden om bestaande wetgeving te heroverwegen voor contact na donatie van geslachtscellen. Datzelfde geldt voor de donatie van bloed-producten, moedermelk, urine en feces. Omdat de afweging voor stamceldonatie niet ingaat op de belangen van overleden donoren, hun nabestaanden en ontvangers, kan de commissie niet vooruitlopen op wat dit advies mogelijk betekent voor contact na postmortale (orgaan)donatie. Wel ziet zij aanknopingspunten voor het maken van een afweging over niet-geanonimiseerd contact na donatie van een nier of leverweefsel bij leven.

U kunt het hele advies vanaf 29 oktober 2026 downloaden van gezondheidsraad.nl

Deze publicatie kan als volgt worden aangehaald:

Gezondheidsraad. Niet-geanonimiseerd contact na stamceldonatie – Samenvatting.

Den Haag: Gezondheidsraad 2026; publicatienr. 2026/19.

Den Haag, 30 september 2026. Auteursrecht voorbehouden.